

1-2. foglalkozás

Verstani alapismeretek, az ütemhangsúlyos verselés alapjai, jellemző sormértékei

A foglalkozás szerkezeti felépítése:

1. Motiváció (CD-hallgatás)
2. A vers és a próza látható illetve hallható különbségeinek összegyűjtése, rendszerezése (táblázatkészítés)
3. A vers fogalmának meghatározása
4. Az ütemhangsúlyos versrendszer:
 - Ütem meghatározása
 - Metszet fogalma
 - Az ütemhangsúlyos verselés jellemzői, jelölése
 - Jellemző sorfajták példák alapján
5. Játékos feladatok
6. A házi feladat megbeszélése, otthoni munka előkészítése
7. Értékelés, zárás

Fogalomtár

Középszint	Emelt szint
• Vers • Próza • Strófa • Ritmus • Verselés • Hangsúlyos verselés • Ütem • Sorfajták: - ősi (felező) nyolcas - ősi hatos - négyütemű tizenkettes - négyütemű tizenkilences (Ballaszi- sor)	• Verstan • Sorfajták: - kétütemű hetes - kétütemű ötös - háromütemű nyolcas - háromütemű kilences - háromütemű tízes - háromütemű tizenegyes - háromütemű tizenkettes - négyütemű tizenegyes - négyütemű tizenhármas

Az óra menete	Megjegyzések
1.Motiváció: A próza- illetve versrészlet meghallgatása, spontán megnyilatkozások. - Melyik ragadott jobban magával, miért? <u>2.A vers és a próza hallható illetve látható különbségeinek összegyűjtése, rendszerezése:</u> - Milyen <i>hallható</i> különbségeket veszel észre a két szöveg között? - Ugyanezeket a szövegeket megkapod írott formában. Melyek a <i>látható</i> különbségek? - Próbáljátok rendszerezni a különbségeket ebben a táblázatban! - A látható illetve hallható különbségek alapján hogyan nevezhetjük az első illetve a második szöveget? (vers- próza) <u>3. A vers fogalmának meghatározása:</u> Vers: A vers az irodalmi nyelvhasználat egyik alapformája, mely hangzásbeli kötöttségen és kötött hangritmuson alapul, gyakran rímel, általában verssorokra, versszakokra tagolódik. A szó <i>eredetéről</i> a következőket kell tudni: A vers a latin „versus”-ból (verzusz) származik. Eredetileg a felszántott föld barázdáinak keletkezésére vonatkozott: visszszakanyarodást, visszatérést, újrakezdést jelentett. Az eredeti jelentés benne van a mai versekben is. Mintha mindegyik verssor egy-egy barázda lenne. A vers (illetve e szó származékai) a magyart kivéve minden nyelvben egyetlen verssort („barázdát”) jelent. Az egész költemény megnevezésére teljesen más, új szót használnak, tehát magyar nyelven jelenti a vers az egész költeményt. (Segítségünkre volt A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára) A verstan tudománya a nyelvi elemek verssé válásának törvényszerűségeit kutatja, s rávilágít a versek szövegének akusztikai összefüggéseire. <u>4. Az ütemhangsúlyos versrendszer:</u> - Milyen versrendszereket ismertek? (Ütemhangsúlyos verselés, időmértékes verselés) - Az óra további részében az ütemhangsúlyos vagy magyaros verseléssel foglalkozunk részletesebben. Gyűjtsük össze, hogy mit tudunk erről a verselési módról! A magyaros (ütemhangsúlyos) verselés: a versritmus egyik fajtája, amelyben a ritmust a <i>hangsúlyos</i> és <i>hangsúlytalan</i> szótagok szabályos váltakozása adja. Alapegysége az <i>ütem</i>.	5 perc CD-hallgatás Frontális munka Frontális munka Szövegek a mellékletben <i>1. sz. melléklet</i> Egyéni munka <i>2. sz. melléklet</i> A helyesen kitöltött táblázatot minden tanuló az óra végén a többi anyaggal együtt megkapja. Tanári közlés Fólia 35 perc Frontális munka A lehetséges válaszok meghallgatása

Az óra menete	Megjegyzések
A verselés <i>eredetéről</i>: annyi valószínű, hogy az ősköltészet valamiféle ütemes és hangsúlyos verselés lehetett. Hiszen azon a fejlődési fokon (kereszténysége előtti korszak) csaknem minden nép énekeredetű, hangsúlyos költéssel élt, azaz a régi időkben nem létezett külön vers, külön zene. A finnugor összehasonlító nyelvészet kutatja a nyelvrokonok népeken élő énekeit. A kutatásokból kiderül, hogy a magyaros verselés kétségtelenül nagyon régi, de hétszáz évnél régebbire nem tudjuk visszavezetni. És feltételezhető, hogy ütemezési mintái a templomokban énekelt latin himnuszok voltak. Ugyanakkor valamennyi népdalunk kivétel nélkül hangsúlyos ütemezésű. Az ütemhangsúlyos verselést <i>Arany János</i> nevezte el magyaros verselésnek. Később azonban bebizonyosodott, hogy ez a verselés nemcsak a magyar nyelvben lehetséges, hanem más nyelvek is élnek vele. Arany elnevezése tehát nem helytálló. Amikor a költészet még nem az írásbeliség, hanem a szóbeliség útján terjedt, akkor az élőbeszéd ritmusát vette át. Hangsúlyos pontjai megegyeztek a beszédével: rendszerint a szólamok elején voltak. - Vizsgáljuk ezt meg egy ismert népdal esetében! <u>Érik</u> a <u>szőlő</u>, <u>hajlik</u> a <u>vessző</u>, <u>bodor</u> a <u>levele</u>. <u>Két</u> szegény<u>legény</u> <u>Szántani</u> <u>menne</u>, <u>De</u> nincsen <u>kenyere</u>. A vers és a dallam elválaszthatatlanságát megfigyelhetjük később a költészetben is. Nézzük ezt meg Balassi Bálint Ó, én édes hazám, te jó Magyarország kezdetű versének megzenésített változatában. A vers 6. versszakának két sorában jelöljük a <i>hangsúlyos</i> és <i>hangsúlytalan</i> részeket. Több jelet is használhatunk a hangsúlyos és hangsúlytalan szótagok jelölésére. A hangsúlyos szótag jele lehet: x' , +, =. A hangsúlytalan szótag jele: x, I, __. Mi jelöljük a hangsúlyos szótagot + jellel, a hangsúlytalan szótagot pedig I jellel.	Tanári közlés Fólia A népdal szövegének felolvasása, majd ritmizálása a hangsúlyos részeknél történő taposással Népdal szövege a mellékletben 3. számú melléklet CD-hallgatás 3. sz. melléklet Frontális munka, közös jelölés

Az óra menete	Megjegyzések
Vitéz próba helye, kiterjedt sík mező, + I I + I I + I I + I I S fákkal, kősziklákkal bűvös hegy, völgy, erdő, + I I + I I + I I + I I.. A következő két sorban önállóan jelöld a <i>hangsúlyos</i> és a <i>hangsúlytalan</i> szótagokat! Kit az sok csata jár, s jószerencse leső, + I I + I I + I I + I I Legyen Isten hozzád, sok vitézt legellő . + I I + I I + I I + I I. A hangsúlyos verselés alapegysége az ütem, amelyben a hangsúlyos szótagot meghatározott számú (egy, kettő vagy három) hangsúlytalan szótag követi. A versütem terjedelme tehát 2-től 4 szótag. Két ütem között rövid szünetet tartunk, ezt metszetnek nevezzük. Jele: I, II. A soron belüli metszetek száma mindig eggyel kevesebb, mint az ütemek száma. A metszet tagol és kiemel. A sort ütemekre tagolja, a metszetkövető szót pedig hangsúlyosan kiemeli. A verstani szakirodalom nem egységesen értelmezi a metszet fogalmát, használatos a <i>sormetszet</i> elnevezés is (általában a szóközzel is egybeeső ütemhatárokat tekintjük sormetszetnek). Megkülönböztethetjük a <i>főmetszetet</i> és a <i>mellékmetszetet</i> is. A főmetszetenél tartósabb, a mellékmetszetenél rövidebb szünetet tartunk. Keressük meg ebben a négy sorban az <i>ütemeket</i>! Ismerkedjünk meg az ütemhangsúlyos verselés jellemző <i>sor-fajtaival</i> példák alapján!	Egyéni munka, ellenőrzés Tanári közlés Fólia Frontális munka Tanári közlés 4. sz. melléklet 35 perc

1. számú melléklet

Ady Endre: Párisban járt az Ősz

Párisba tegnap beszökött az Ősz.
Szent Mihály útján suhant nesztelen,
Kánikulában, halk lombok alatt
S találkozott velem.

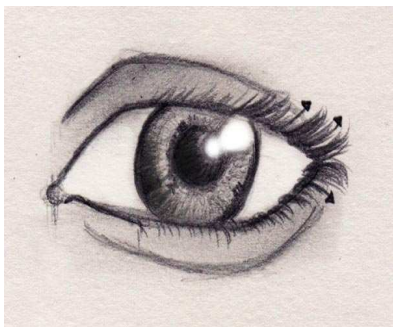
Ballagtam éppen a Szajna felé
S égtek lelkemben kis rőzse-dalok:
Füstösek, furcsák, búsak, bíborak,
Arról, hogy meghalok.

Elért az Ősz és súgott valamit,
Szent Mihály útja beleremegett,
Züm, züm: röpködtek végig az uton
Tréfás falevelek.

Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt belé
S Párisból az Ősz kacagva szaladt.
Itt járt, s hogy itt járt, én tudom csupán
Nyögő lombok alatt.

Jákób pedig lakozék az ő atyja bujdosásának földén, Kanaán földén. Ezek a Jákób nemzetségeinek dolgai: József tizenhét esztendősen korában az ő bátyjaival együtt juhokat őrizt, bojtár volt Bilhának és Zilpának az ő atyja feleségeinek fiai mellett, és József rossz híreket hordt felőlük az ő atyjuknak. Izráel pedig minden fiánál inkább szereti volt Józsefet, mivelhogy vén korában nemzette volt őt; és cizfra ruhát csináltatott neki. Mikor pedig láták az ő bátyjai, hogy atyjuk minden testvére közt őt szereti legjobban, meggyűlölik volt, és jó szót sem bírnak volt hozzá szólani. És álmot álmodék József és elbeszélé az ő bátyjainak: és azok annál inkább gyűlölik volt őt. Mert monda nekik: Hallgassátok meg, kérlek, ezt az álmot, melyet álmodtam. Ímé kévéket kötünk volt a mezőben, és ímé az én kévéim felkele és felállta; a ti kévéitek pedig körülállanak, és az én kévéim előtt meghajolnak volt. És mondának neki az ő bátyjai: Avagy király akarsz-e lenni felettünk? Vagy uralkodni akarsz-e rajtunk? S annál is inkább gyűlölik volt őt álmaért és beszédeért. Más álmot is álmodék, és elbeszélé azt az ő bátyjainak, mondván: Ímé megint álmot álmodtam; ímé a nap és a hold, és tizenegy csillag meghajol volt én előtt. S elbeszélé atyjának és bátyjainak, és az ő atyja megdorgálta őt, mondván neki: Micsoda álom az a melyet álmodtál? Avagy elmegyünk-e, én és a te anyád és atyádfiai, hogy meghajtsuk magunkat te előtted földig? Irigykednek volt azért rá az ő bátyjai; az ő atyja pedig elméjében tartja volt e dolgot. Mikor pedig az ő bátyjai elmenének Sikhembe, hogy az ő atyjok juhait őrizzék;. Monda Izráel Józsefnek: A te bátyáid avagy nem Sikhemben legeltetnek-e? Jöszte, és én hozzájok küldelek téged. Ő pedig monda: Ímhol vagyok. És monda neki: Menj el, nézd meg, hogy s mint vagynak a te bátyáid és a juhok, s hozd hírt nekem. Elküldé tehát őt Hebron völgyéből, és méne Sikhembe. Előtalálá pedig őt egy ember, mikor a mezőben bolyong volt, és megkérde őt az az ember, mondván: Mit keresesz? És monda: Az én bátyáimat keresem, kérlek, mondd meg nekem, hol legeltetnek? És monda az ember: Elmentek innen, mert hallám, hogy mondák: Menjünk Dóthánba. Elméne azért József az ő bátyjai után, és megtalálá őket Dóthánban. Mikor távolról megláták, minekelőtte közel ért volna hozzájuk, összebeszélének, hogy megölik. És szólának egymás között: Ímhol jó az álomlátó! Most hát jertek öljük meg őt, és vessük őt valamelyik kútba; és azt mondjuk, hogy fenevad ette meg, és meglátjuk, mi lesz az ő álmaiból. Meghallá pedig Rúben és megmenté őt kezökből, és monda: Ne üssük őt agyon. És monda nekik Rúben: Ne ontsatok vért, vessétek őt ebbe a kútba, a mely itt a pusztában van, de kezet ne vessetek rá. Azért, hogy megszabadítsa őt kezökből, hogy visszavigye atyjához. És lőn, a mint oda ére József az ő bátyjaihoz, letépték Józsefről az ő felső ruháját, a cizfra ruhát, mely rajta volt.. És megragadák őt és beleveték a kútba; a kút pedig üres volt, nem volt víz benne. Azután leülének kenyerezni, és felemelék szemeiket, és láták, hogy ímé egy Ismáelita karaván jó volt Gileádból, és azoknak tevéi visznek volt fűszerszámot, balzsamot és mirhát, menvén, hogy alávigyék Égyiptomba. És monda Júda az ő atyjafiaiak: Mi haszna, ha megöljük a mi atyánkfiát, és eltitkoljuk az ő vérért? Jertek adjuk el őt az Ismáelitáknak, és ne tegyük rá kezünket, mert atyánkfia, vérünkben való ő. És hallgatának rá az ő atyjafiai. És menének arra Midiánita kereskedő férfiak, és kivonák és felhozák Józsefet a kútból, és eladák Józsefet az Ismáelitáknak húsz ezüstpénzen: azok pedig elvivék Józsefet Égyiptomba. És visszatére Rúben a kúthoz, és ímé József nem volt a kútban, és megszaggatá ruháit. És megtére az ő atyjafiaihoz, és monda: Nincsen gyermek, és én, merre menjek én? Akkor vevék a József felső ruháját, és leölének egy kecskebakot, és belemárták a felső ruhát a vérbe. És elküldék a cizfra ruhát, és elvivék atyjokhoz és mondának: Ezt találtuk, ismerd meg, fiad ruhája-e, vagy nem? És megismeré azt, és monda: Fiam felső ruhája ez, fenevad ette meg őt, bizony széllyelszaggatta Józsefet. És megszaggatá Jákób ruháit, és zsákba öltözék és gyászoló az ő fiát sokáig. Felkelének pedig minden ő fiai, és minden ő leányai, hogy vigasztalják őt, de nem akara vigasztalódni, hanem monda: Sírva megyek fiamhoz a sírba; és siratá őt az atyja. A Midiániták pedig eladák őt Égyiptomba Pótifárnak, a Faraó főemberének, a testőrök főhadnagyanak.

2. számú melléklet/a

Különbségek	Biblia (részlet)	Ady Endre: Párisban járt az Ősz
Látható: 	Folyamatosan, hosszú sorokban íródott	Rövid sorokban, verssorokban illetve versszakokban, strófákban íródott
Hallható: 	- Hasonlít a hétköznapi beszédhez, az előbeszédhez - Általában rímtelen - Nincs benne költői kép és alakzat (illetve kevesebb fordul benne elő) - Kötetlen ritmusú szöveg (nincs szabályos ritmusa)	- Nem hasonlít a hétköznapi beszédhez - Rímel - Sok költői kép és alakzat van benne - Szabályos lüktetése, ritmusa van

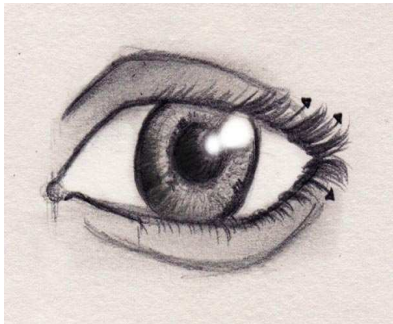

PRÓZA

VERS

2. sz. melléklet/b

Különbségek	Biblia (részlet)	Ady Endre: Párisban járt az Ősz
Látható: 		
Hallható: 		

3. számú melléklet

1.

Érik a szőlő,
hajlik a vessző,
bodor a levele.

Két szegénylegény
Szántani menne,
De nincsen kenyere.

(Népdal)

2.

Vitéz próba helye, kiterjedt sík mező,
S fákkal, kősziklákkal bűvös hegy, völgy, erdő,
Kit az sok csata jár, s jószerencse leső,
Legyen Isten hozzád, sok vitézt legellő!

(Balassi Bálint: Ó, én édes hazám...)

4. számú melléklet

A legismertebb *ütemhangsúlyos sortípusok* a következők:

Kétüteműek:

1. Ősi(felező) nyolcas:

Képlete: 4/4

A leggyakoribb versformák egyike egész költészetünkben. Négy szótagot sormetszet, majd újabb négy szótag követ. Nincs olyan korszaka költészetünknek, amelyben elő nem fordulna.

Júliámra I hogy találék, 4/4
Örömemben I így köszénék 4/4

(Balassi Bálint: Hogy Júliára találja)

Szülőföldem I szép határa! 4/4
Meglátlak –e I valahára? 4/4

(Kisfaludy Károly: Szülőföldem)

2. Ősi hatos:

Háromféle tagolása lehetséges: 2/4; 4/2; 3/3.

Amott I kerekedik 2/4
Egy fekete I felhő 4/2
Amott száll, I amott száll 3/3
Egy fekete I holló. 4/2

(Népdal)

Az ősi *nyolcas* és az ősi *hatos* gyakran egymással *társul*:

Tavaszi szél I vizet áraszt 4/4
Virágom, I virágom 3/3
Minden madár I társat választ 4/4
Virágom, I virágom. 3/3

(Népdal)

3. Kétütemű hetes:

Az ősi *nyolcas* legközelebbi hangzásbeli rokona.

Képlete: 4/3.

Nincsen apám, I se anyám 4/3
Se Istenem, I se hazám 4/3

(József Attila :Tiszta szívvel)

Kegyüggyetek I fiomnak, 4/3
Ne légy kegyülm I magomnok 4/3
(Ómagyar Mária- siralom)

4.Kétütemű ötös:

Önmagában ritkán fordul elő

Képlete: 3/2; 2/3.

Szántottam I gyöpöt 3/2
Vetettem I gyöngyöt 3/2

(Népdal)

Méhraj I duruzsol 2/3
Fák közt, I fű alól 2/3

(Weöres Sándor: Magyar etüdök 47.)

Háromüteműek:

1.Háromütemű nyolcas:

Képlete: 4/2/2.

Ha én aztat, I tudtam I volna 4/2/2
Hogy az alma I édes I volna. 4/2/2

(Népdal)

2.Háromütemű kilences:

Képlete változatos lehet: 3/3/3; 4/4/1; 4/2/3

Ezt a kerek I erdőt I járom én, 4/2/3
Ezt a barna I kislányt I várom én. 4/2/3

(Népdal)

Érik a I ropogós I cseresznye, 3/3/3
Viszek a I babámnak I belőle. 3/3/3.

(Népdal)

3. Háromütemű tízes:

Egy négyes ütemmel kezdődik, majd egy ősi hatossal folytatódik. Tehát három változata lehetséges:

4/4/2; 4/3/3; 4/2/4.

Fekete föld I termi a jó I búzát 4/4/2

(Népdal)

Olvad a hó I tavasz akar I lenni 4/4/2
Mit tudom én, I mi szeretnék I lenni 4/4/2

(Babits Mihály: Ősz és tavasz között)

4. Háromütemű tizenegyes:

Alapja az ősi nyolcas, amelyet egy három szótagos ütem követ: 4/4/3.

Dalos Eszti I fiatal volt, I de árva. 4/4/3

(Arany János: Tengerihántás)

A költők gyakran ezt a sort *kettétörik*, ilyen formában:

A magyarok I istenére 4/4/3
Esküszünk

(Petőfi Sándor: Nemzeti dal)

5. Háromütemű tizenkettes:

Ez a sor nem más, mint *másfél ősi nyolcas*: 4/4/4.

Hová mégy te I szőke kislány? I Az erdőbe 4/4/4
Száras ágér, I sütni-főzni I menyegzőbe. 4/4/4
(Népdal)

Legtöbb esetben a költők *két sorba* írják:

Megy az eke I szaporodik 4/4/4
A barázda.
(Illyés Gyula: Megy az eke)

Négyüteműek:

1. Négyütemű tizenegyes:

Egy ősi hatos, utána sormetszet, majd egy ötös. Vagy fordítva: elől egy ötös, utána sormetszet, majd egy ősi hatos.

Iszonyú I dolgok II mostan törté-I nülnek, 3/2/4/2
Népek né-I pekkal II egymás ellen I gyűlnek. 3/2/4/2

(Ady Endre: Krónikás ének 1918-ból)

2. Négyütemű tizenkettes:

Az egész magyaros verselés *leggyakrabban* előforduló formája. Szokták Zrínyi-sornak vagy magyar alexandrinnak is nevezni. Az alexandrin *nemzetközi* verstani kifejezés, s minden költészetben azt a *tizenkét* (olykor tizenhárom, néha tizennégy) szótagos verssort jelenti, amelynek a *hatodik* (egyes nyelvekben a hetedik) szótagja után *kötelező sormetszet* van.

Ez a sorfajta nem más, mint *két ősi hatos egybekapcsolva*. Mindkét tagja az ősi hatos bármelyik ütemelosztásában lehetséges. Tehát kilencféle lüktetése lehet, ami igen változatossá teheti az egész költemény hullámvázát.

A magyar elbeszélő költészetnek négy évszázad óta szüntelen jelenlevő versalakzata ez. Használta Balassi, Tinódi, majd Zrínyi és Gyöngyösi. Kedvelte Batsányi és Csokonai, később Petőfi János vitéze és Arany Toldija is ebben a versformában íródott. Később Adynál, Babitsnál és Juhász Ferencnél is megtaláljuk.

Adj pennámnak I erőt II úgy írhasak, I mint volt 4/2/4/2
 Arról, ki I fiad szent II nevéért I bátran holt. 3/3/3/3

(Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem)

Ti is, kiknek I vérét II a természet I kéri 4/2/4/2
 Hív jobbágyi- I toknak II felszentelt I hóhéri 4/2/3/3

(Batsányi János: A franciaországi változásokra)

Tüzesen I süt le a II nyári nap I sugára 3/3/3/3
 Az ég I tetejéről II a juhász- I bojtárra 2/4/3/3

(Petőfi Sándor: János vitéz)

3. Négyütemű tizenhármás:

Egy ősi nyolcas és egy ötös (4/4/4/1), vagy egy hetes és egy ősi hatos kapcsolta (4/3/4/2).

Kecskemét is I kiállítja II nyalka verbunk- I ját, 4/4/4/1
 Csárda előtt I ki is tüzi II veres zászló- I ját 4/4/4/1

(Népdal)

Visegrádon I a király II van heverő I sorral 4/3/4/2

(Arany János: Pázmán lovag)

Négyenél több ütemű sorok:

Egyetlen sorfajta említünk itt meg. Ebből az irdatlanul hosszú sorból keletkezett a Balassinál oly szokásos *két ősi hatos után egy hetes* alakzat. Tehát ez a sor *tizenkilenc* szótagos.

Vitézek I mi lehet II ez széles I föld felett II szebb dolog az I végeknél?
 3/3/3/3/4/3

(Balassi Bálint: Vitézek...)

5. számú melléklet
Házi feladat

1.

Soha-soha hites vágyban,
Soha-soha vetett ágyban.
(Ady Endre: Bujdosó kuruc rigmusa)
2.

Mindennap jó reggel ezen repültök el szóldogálván darvaim.
Reátok néztemben hullnak keservemben szemeimből könyveim.
(Balassi Bálin: A darvagnak szól)
3.

Volék siroalm tudotlon
Sirolmol sepedik,
Buol oszuk, epedek.
(Ómagyar Mária-siralom)
4.

Fölszántom a császár udvarát
Belévetem hazám búbját.
(Népdal)
5.

Hol a szem, szemével farkaszemet nézni?
Ki meri meglátni, ki meri idézni
(Babits Mihály: Petőfi koszorúi)
6.

Holott náddal ringat
Holott csobogással,
Kékellő derűvel,
Tavi csókolással.
(József Attila: Ringató)
7.

Gyertek ide fiatalok, tessék beállni,
Nyolc esztendő nem a világ, lehet próbálni.
(Népdal)
8.

Rossz időket érünk
Rossz csillagok járnak
Isten ója nagy csapástól
Mi magyar hazánkat!-
(Arany János: Zách Klára)
9.

Befordúltam a konyhára,
Rágyujtottam a pipára
(Petőfi Sándor: Befordúltam...)

10.
Keserűen kínszatul,
Vos szegekkel veretül.
(Ómagyar Mária-siralom)
11.
Kényes, büszke pávák, Nap- szédítő tollak,
Hírrel hirdessétek : másképpen lesz holnap.
(Ady Endre: Fölszállott a páva)
12.
Gyulainé, édesanyám,
Engedje meg azt az egyet:
Hogy kérjem meg Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.
(Népballada)
13.
Szegény legény a prücsök, készül házasodni,
Ölelgeti a legyet, meg akarja kérni.
(Népdal)
14.
Sej rozmaring, rozmaring,
Leszakadt rólam az ing, van már nékem kedvesem,
Ki megvarrja az ingem.
(Népdal)